

tantur resignationes, aut permutationes parochialium cum reservatione pensionum ad cujuscumque favorem, et sub quocumque titulo, etiam praestationis alimentorum, responderi potest eo modo, quo in simili ad constitutionem B. Pii V. quae incipit, *Intolerabilis*, contra confidentias 1369. Kal. junii emanatam, respondet Barbosa, part. II. *de Offic. et potest. episc.* allegat. 83. n. 11. citans Nicol. Garciam, part. I. *de Beneficiis*, cap. v, n. 313. et Filliucium, tract. XLII. *de Pensionibus*, cap. III, n. 5, videlicet, quod ejusmodi verbis non sit ab episcopis abrogata aliqua facultas, qua prius licite uti poterant: sed solum prohibeatur, vel puniatur impositio pensionis ab episcopis facta sine causa, videlicet rationabili et justa.

104. Atque hunc intellectum important ipsamet verba allegati edicti; ut ubi: « Cujuscumque favorem: » Qui favorem duntaxat nemo rationabiliter agnoscet pro justa causa imponendi pensionem, etiam ad vitam solius gravati duraturam. Item ibi: « sub quocumque titulo, etiam praestationis alimentorum: » nam per ly, « quocumque titulo, » non excludi justam causam, sed duntaxat quemcumque titulum futilem, fictum et coloratum, probat clausula illa, « etiam praestationis alimentorum. » Siquidem dictio *Etiam* est implicativa; atque exprimit casum magis dubitabilem, simul tamen implicando, seu involvendo casum minus dubitabilem. Barbosa, tract. *de Dictionibus* dict. 112. n. 1. citans plurimos alios. Unde consequens est, quod praecedens clausula, « sub quocumque titulo, » denotet casus minus dubitabiles, minusque ponderosos, ac est praestatio alimentorum: tales autem non possunt esse, nisi tituli futiles, ficti aut colorati; cum et praestatio alimentorum secundum se praecise spectata, et seclusa quacumque circumstantia graviore, non fit majoris ponderis. Patet enim, quod quilibet homo indigeat alimentis quotidianis; ergo, si semel concederetur, hunc titulum se solo ac seclusa v. g. paupertate resignantis, vel alia ponderosior circumstantia, sufficere pro constituenda pensione, quilibet clericus resignans, etiam opulentissimus, posset sibi in beneficio resignato reservare pensionem, auctoritate superioris constituendam: quod utique foret absurdum; praerberetque portam latissimam pensionibus, ac diminutioni reddituum beneficialium merito auctoritate apostolica denuo praclusam. Quanquam si clericus resignans revera sit pauper, non idcirco

videatur prohibitum, moderatam pensionem eidem constituere, ne vel ob defectum alimentorum mori, vel in opprobrium status clericalis mendicare cogatur.

105. *Resignans pro reservanda sibi moderata pensione, ex rationabili causa, potest antea episcopo supplicare.* — Quinimo, quod existente rationabili causa pro reservanda sibi moderata pensione possit resignans ut securior sit, episcopo ante suam resignationem supplicare; desumitur ex c. *Tua nos*. 34. *de Simonia*, ibi: « Rogans humiliter: » ac notat Engel, h. t. n. 10.

106. *Atque cum successore amicabiliter componere, submittendo tamen se dispositioni episcopi. Quamvis nonnulli hoc posterius videantur improbare.* — Insuper possunt partes prius inter se tractare, atque resignans super aliqua pensione sibi danda cum successore amicabiliter componere: non quidem absolute, et quasi per se ipsos illam concludendo (hoc enim non careret labe simoniae, saltem ecclesiasticae, c. *Quaesitum de rerum permutat.* junctis dictis n. 98.) sed sub conditione, re-lata in consensum superioris, seu episcopi, in cujus manibus beneficium resignatur, ac sese submittendo dispositioni ejus Glossa, in Clem. un. *¶. Volentibus. de Rerum permutat.*; Abbas, in cit. *Quaesitum*. n. 10. eod. hanc opinionem appellans veriorum; Navarrus, consil. 18. n. 1. *de Simonia*; Layman, lib. IV. *Theolog. moral.* tract. X, cap. ult., § 5, n. 50; Suarez, Sylvester, et plures alii; et concordant dicta superius lib. I. tit. IX. *De Renuntiatione*. § 4. n. 102. et 103. Quidquid nonnulli et signanter Garcias, cit. part. I, cap. v, n. 340, et 343. et Fagnanus, c. *Nisi essent*, n. 5, *de Praebend.* contradicere videantur; asserendo, quod compositiones pro beneficiis, et beneficialibus, ad hoc, ut valeant, et a simonia excusentur, debeant capere principium ab auctoritate superioris, et non a pactione seu conventionione partium: quanquam etiam hi auctores de pactione, seu conventionione absoluta partium, et non de compositione amicabili juxta consensum superioris, intelligi possint. (ADNOTATIO XVII.)

TITULUS XIII

De rebus Ecclesiae alienandis, vel non.

1. *Ratio continuationis rubricarum.* — Postquam in praecedentibus visum est de rebus,

juribusque clericorum spiritualibus, nimirum de praebendis et dignitatibus, necnon de potestate disponendi circa ipsas; merito in hoc, ac sequentibus titulis, tractatur de rebus eorundem temporalibus. Et quia quandoque res ecclesiasticas expedit alienare, non raro autem id foret praedjudiciale, atque damnosum ecclesiis; hinc rubrica praesentis tituli duplex continet membrum. Pro cujus meliori intelligentia, sit

§ I.

DE NOMINE ALIENATIONIS, REBUSQUE ECCLESIAE ALIENARI PROHIBITIS.

2. *Quid nomine alienationis intelligatur?* — Quæritur I. Quid nomine *Alienationis* intelligatur? Resp. I. Generatim loquendo, *Alienationis* nomine continetur omnis actus, quo dominium rerum transfertur. Ita textus expressus in I. I. C. *de Fundo dotal.* ibi: « Est autem alienatio, omnis actus, per quem dominium transfertur. » Intellige, quando hujusmodi dominii translatio est voluntaria; non autem necessaria, arg. 1. *Peto Luci. § Praedium ff. de Legat.* II. Unde, quando ea fit necessario, puta, ex ordinatione testatoris vel ex sententia judicis, non diceretur quis proprie alienare: neque incideret in penam impositam alienanti. Barbosa, tract. *de Appellativa verb. Jur. signif.* Appellat. 14. n. 2. et 4. citans alios.

3. *Sumitur in proposito large.* — Resp. II. *Alienationis* nomen in proposito sumitur large, ac prout complectitur omnem actum quo dominium rei directum, vel utile, aut ususfructus, seu jus in alterum transfertur. Ita Glossa, in c. *Nulli. ¶. Alienationis* h. t.; Azoris, part. II, lib. IX, cap. 1. q. 2. Barbosa, in *Collectan.* ad Extravag. *Ambitosæ*. n. 5. h. t. inter *commun.* citans alios. Idque patet ex c. *Nulli*, 5. h. t. ubi dicitur: quod « *Alienationis* verbum continet conditionem (alias conductionem) donationem, venditionem, permutationem, et emphyteusis perpetuum contractum: » atque etiam (ut ibid. § 1. dicitur) « specialis hypothecæ titulo » obligationem. Concordat can. *Apostolicos*. 12. q. 2. et Aut. *De non alienandis rebus*, etc. § *Nos igitur*. collat. 2. cum similibus: et amplius habetur in Extravag. *Ambitosæ* h. t. inter *commun.* cujus verba n. 6. referuntur.

4. *Regula est, quod res immobiles, aut mo-*

biles pretiosæ ecclesiarum, etc., alienari non possunt, nisi, etc. — Quæritur II. Quales res ecclesiarum prohibitum sit alienare? Resp. I. Regula est, quod res immobiles, aut mobiles pretiosæ ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque locorum piorum alienari non possint, nisi subsistente justa causa, et servata debita juris solemnitate: et si secus fiat, alienatio non teneat, sed ipso jure sit irrita; atque insuper bona talia ecclesiastica alienans, et sic alienata recipiens, præter alias poenas, juxta diversitatem personarum constitutas, poenam excommunicationis incurrat. Ita patet ex can. *Apostolicos*, cum seqq. 12. q. 2. et c. *Nulli*. 5. et c. *Si quis presbyterorum*. 6. et c. *Ad audientiam*, 9. et seq. h. t. juncto cap. 1. et II. eod. in 5 et Clementinis, quæ innovantur, vel de novo statuuntur in Extravag. *Ambitosæ*. eod. tit. inter *Commun.* et quantum attinet posteriorem partem conclusionis, amplius dicitur infra § 3. n. 62. et 66. ac seqq.

5. *Hæc prohibitio est antiquissima, et jam a tempore Apostolorum.* — Concordat Auth. *De non alienandis, etc.* § *Nos igitur*. Collat. 2. eandem alienationem rerum ecclesiasticarum ex professo prohibens. Quin imo hæc prohibitio est antiquissima, etiam a tempore Apostolorum, arg. cit. can. *Apostolicos*. 12. q. 2. ibi: « *Apostolicos*, et paternos canones renovans, » etc. ac notat card. de Luca, discurs. 13. *de Alienat.* num. 2. allegans alios.

6. *Textus extravagantis, Ambitosæ referatur.* — Solummodo pro majori intelligentia sequentium est prænotandum, quod in citata Extravaganti, *Ambitosæ*. h. t. inter *commun.* præmissis malis, quæ sequuntur, « si immobilia, et pretiosa mobilia Deo dicata, » profanis usibus applicantur, sicque alienantur cum maximo ecclesiarum, monasteriorum, et aliorum locorum piorum, ac divini cultus detrimento, inter alia Pontifex, seu Paulus Papa II, sic statuerit: « Omnium rerum, et bonorum ecclesiasticorum alienationem; omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, et conductionem ultra triennium, nec non infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus a jure permissis, ac de rebus, et bonis in emphyteusin ab antiquo concedi solitis, et tunc ecclesiarum evidenti utilitate, ac de fructibus, et bonis, quæ servando servari non possunt pro instantis temporis exigentia

hac perpetuo valitura constitutione presentia fieri prohibemus: prædecessorum nostrorum constitutionibus, prohibitionibus, et decretis aliis super hoc editis, quæ tenore presentium innovamus, in suo nihilominus robore permansuris. Si quis autem contra hujus nostre prohibitionis seriem de bonis, et rebus eisdem quidquam alienare præsumperit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, et infendatio hujusmodi, nullius omnino sint roboris, vel momenti. Et tam, qui alienat, quam is, qui alienatas res, et bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat. Alienanti vero bona ecclesiarum, monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet inconsulto Romano Pontifice, aut contra presentis constitutionis tenorem, si pontificali, vel abbatiali præfulgeat dignitate, ingressus ecclesie sit penitus interdictus, » etc. Hæc Papa in cit. Extravag. *Ambrosiæ*, pro cæteris inferioribus prælatis alias pœnas, inferius n. 65. et 68. referendas, subiungens; atque statuens, quod « nihilominus alienata res, et bona hujusmodi ad ecclesias, monasteria, et loca pia, ad quæ ante alienationem hujusmodi pertinebant, libere revertantur. Nulli ergo, » etc. Concordat concilium Tridentinum, sess. 25. cap. II. *de Reform.* Sed occasione prædictorum

7. *Mobilia, et immobilia, quæ?* — Quæritur III. Quænam censeantur res immobiles, ita ut alienari prohibeantur? Resp. I. Mobilia dicuntur, quæ loco moveri possunt: ut pecunia, vestis, navis, animalia, etc. Nam, quod mobilia, et moventia (puta, animalia) idem sint, nisi aliud appareat ex mente loquentis; textus est in I. *Moventium*. ff. *de Verb. signif.* Et contra vera immobilia censeantur, quæ loco moveri non possunt: prædia, domus, agri, et hujusmodi.

8. *Jura et actiones, seu nomina debitorum, vi nominis, nec sunt mobilia, nec immobilia; sed constituunt tertiam speciem.* — Resp. II. Etsi vi nominis, ac secundum primævum significatum vocabulorum, jura, et actiones, seu nomina debitorum, nec sint mobilia, nec immobilia, sed constituunt tertiam speciem: nihilominus in proposito nomine *Immobiliæ* etiam comprehenduntur jura, et actiones ad immobilia. Ita Abbas, c. *Nulli*. n. 9, h. t. Azorius, part. II. cap. I. quæst. 6; Pirhing, h. t. n. 13, et alii. Ratio prioris partis est, quia actiones, et jura, cum sint quid incorporale, non concluduntur certo lo-

co; et sic non possunt dici mobilia, videlicet ab uno loco in alium, nec immobilia. Unde in I. *Ab divo Pio*. § *In venditione*. ff. *de Re judicat.* jura, et actiones, seu nomina debitorum, pro tertia quadam specie ponuntur: statuendo, ut in venditione pignorum primo « Res mobiles, et animalia; et, si hæc non sufficerint, deinde pignora soli, seu immobilia distrahantur; et, si nec ista sufficiant, tunc perveniatur etiam ad jura.

9. *In proposito tamen nomine Immobiliæ comprehenduntur jura, et actiones ad immobilia: secus, ad mobilia.* — Altera pars desumitur, ex cap. II. h. t. in 6, ubi jura, seu actiones ad immobilia, æquiparantur immobilibus, ibi: « Bona immobilia, aut jura ecclesiarum: » juncta I. *Qui actionem*. ff. *de Reg. jur.* ibi: « Qui actionem habet ad rem recuperandam, ipsam rem habere videtur, » cum similibus. Atque hoc procedit de juribus, seu actionibus ad immobilia: nam actiones ad mobilia, v. g. actio ad debitum certæ pecuniæ, dicitur res mobilis, sicut ipsa pecunia. Abbas, et Azorius, ubi supra; Lugo, disp. 6. *de Just. et jure*. n. 66 et alii.

10. *Nomine immobilium veniunt etiam servitutes prædiorum, jura piscandi, venandi, etc.* — Insuper nomine immobilium in proposito veniunt servitutes prædiorum, jura piscandi, venandi, et hujusmodi: ut I. ult. § *fin.* C. *de Præscription. longi tempor.* ibi: « Eadem observando, etsi res non soli sint, sed incorporales, quæ in jure consistunt; veluti usus fructus et cæteræ servitutes. » Et concordat Clem. 1. h. t. illis verbis: « Jura, redditus, aut possessiones ejusdem monasterii. » Si quidem hæc omnia fixa manent, et instar immobilium afferunt fructum suum.

11. *Ac census, seu annui redditus.* — His adde census, seu annuos redditus; uti habetur in Clem. *Exivi*. § *Cumque annui*. *de Verb. signif.* ibi: « Cumque annui redditus inter immobilia censeantur a jure. » Concordat textus notabilis in Authent. *De non alienandis*, etc. § *Vult enim illa*, collat. 2. ubi inter alia civiles annonæ (scilicet, redditus a fisco percipiendi singulis annis, ut explicat Glossa ibidem) inter immobilia dicuntur esse numerandæ.

12. *Mobilia pretiosa, quæ?* — Quæritur IV. Quænam dicantur mobilia pretiosa, ita ut alienari nequeant? Resp. I. Illa dicuntur *mobilia pretiosa*, quæ sunt de thesauro Ecclesie; vel quæ propter pretium, artem, seu antiquitatem, conferunt Ecclesie singularem

splendorem; uti sunt aurum, argentum, gemme, ornamenta, et vasa ecclesiastica pretiosa, et hujusmodi. Azorius, cit. part. II, lib. IX, cap. I. q. 7; Engel, h. t., n. 5; Pirhing, eod. n. 12.

13. *Reliquiæ sanctorum numerantur inter mobilia pretiosa.* — Reliquiæ etiam sanctorum, maxime ubi perpetuæ sepulturæ sunt traditæ, aut in muro clausæ, rectissime inter mobilia pretiosa numerantur. Aloys. Riccius, in *Praxi*, part. I, resolut. 60, n. 3, et seqq.; Engel, ubi supra, et alii.

14. *Quid dicendum de poculis argenteis, calicibus, etc., minus utilibus?* — Non tamen ex hoc titulo videtur prohibitum, quin prælatus possit aliqua pocula argentea minus utilia absque aliis solemnitatibus juris alienare; seu veteres calices, aut ornamenta pro novis commutare: prout consuetudo, optima legum interpret, passim declarat. Engel, cit. n. 5.

15. *Pecunia regulariter potest absque solemnitate alienari: nisi sit deputata pro emendis immobilibus, etc. Et quando sic censeatur esse deputata?* — Pecuniam etiam regulariter potest prælatus sine solemnitate expendere: quia est res mobilis; atque reposta in cista, nullum fructum affert, can. *Ejiciens*. dist. 88; Abbas, d. c. *Nulli*, n. 11, h. t. Dummodo hinc excipiatur casus, quo certa summa pecuniæ specialiter deputata est ad emenda bona immobilia, vel Ecclesiam ædificandam, aut pro gravissimis futuris necessitatibus reservata, arg. I. 3. § *Quid ergo*. ff. *de Contraria et utili action. tutel.* ubi pecuniam ad prædiorum comparisonem depositam tutor alienare non potest, nec ex ea sibi solvere. Azorius, part. II, lib. IX, cap. I, n. 5, subiungens, tunc pecuniam Ecclesie censi deputatam ad rem immobilem emendam, quando cum superioris auctoritate, et clericorum consensu, ad id retinetur. Quaranta, § *Alienatio rer. Eccles.*, n. 25; Engel, h. t. n. 7.

16. *Nomine mobilium pretiosorum etiam comprehenditur grex ovium, caprarum, etc.* — Resp. II. Insuper nomine mobilium pretiosorum comprehenduntur illa mobilia, ex quorum fructibus diuturnum emolumentum, annuosque redditus percipere consuevit Ecclesia, sive monasterium. Ita Molina, tom. II. *de Just. et jur.*, disp. 465, n. 4, istud intelligens de grege ovium, vel caprarum. Licet enim fas sit alienare, seu vendere arietes, hircos, hædos, et hujusmodi: non tamen

fas est alienare totum gregem, nisi concurrentibus causis, et servata debita forma, quæ in alienatione rerum pretiosarum, quæ servando servari possunt, necesse est concurrant. Ita Molina, loc. cit. et sequitur Pirhing, h. t. n. 12. et Sannig, eod. tit. cap. I. n. 8.

§ II.

DE CAUSIS, ET SOLEMNITATIBUS JURIS AD ALIENATIONEM RERUM ECCLESIASTICARUM REQUISITIS.

17. *Generatim ad legitimam rerum ecclesiasticarum immobilium, vel mobilium pretiosarum, requiritur justa causa, et debita solemnitas.* — Quæritur I. Quæ generatim requirantur ad legitimam alienationem rei immobilis, vel mobilis pretiosæ ecclesiarum? Resp. Ad hujusmodi alienationem duo copulative requiruntur, videlicet justa causa, et debita solemnitas. Ita communis; atque patet ex can. *Sine exceptione*, 12. q. 2. ubi dicitur: « Sine exceptione decernimus, ne quis episcopus de rebus Ecclesie suæ quidquam donare, vel commutare, vel vendere audeat: nisi forte aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat; et cum totius cleri tractatu, atque consensu id eligat, quod non sit dubium profuturum Ecclesie. » Idipsum habetur cap. I, h. t., in 6. ubi proinde Joan. Andreas, in *Summario* breviter inquit: « Perpetua alienatio facta de rebus Ecclesie vacantis non præcedente tractatu, et sine justa causa, non valet: » cum concordantiis.

18. *Hujusmodi justa causa alienandi est triplex: videlicet necessitas Ecclesie.* — Quæritur II. Quotuplex sit justa causa alienandi res ecclesiasticas? Resp. I. Justa causa alienandi res ecclesiasticas est triplex; videlicet, necessitas Ecclesie, utilitas Ecclesie, et pietas. Ita in re communis; quamvis nonnulli addant quartam causam, nempe incommoditatis. Et quidem prima causa rite alienandi res ecclesiasticas, cæteroquin alienari prohibitas, est necessitas Ecclesie, cui aliter subveniri non potest. Textus est in Clem. 1. h. t. ubi sub nullitate actus prohibendo alienationem jurium, reddituum, aut possessionum cujuslibet monasterii, expresse excipitur casus necessitatis; illis verbis: « Nisi necessitas, aut utilitas monasterii — hoc exposcat. » Concordat cap. I. *de Pignorib.*, ibi;